

Юшкевич Ю. С. Філософія в інформаційну епоху: реалії та перспективи. *Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку»*. Одеса: ОНЕУ, 2020. С.206-208.

Юшкевич Ю. С.

ФІЛОСОФІЯ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тривіальна, але в той же час завжди актуальна проблема є предметом розгляду в межах даної публікації – роль філософії в житті людини і суспільства, зокрема в інформаційну епоху.

Відразу ж слід зазначити, що філософія є носієм величезного потенціалу, який дозволяє їй вирішувати соціальні, моральні, релігійні та економічні проблеми сьогодення. Так, Бертран Рассел стверджував, що філософія дійсно не є дисципліною, якій бракує актуальності. Сумнів у цьому притаманний лише тим, хто дивиться на світ з суто практичної точки зору і орієнтується на задоволення лише матеріальних потреб. На його думку, цінність філософії полягає саме в тому, що вона є духовним благом; і тільки тих, хто не байдужий до цих благ, можна переконати, що вивчення філософії – не просто трата часу.

Необхідно акцентувати, що в наш час, можливо і раніше, філософія стала надто академічною. Вона була професіоналізована поряд з іншими дисциплінами, такими як економіка, політологія, соціологія тощо. Така професіоналізація дійсно обмежує діапазон існуючих в цих сферах знань, що робить їх більш академічними за своїм характером, більш теоретичними і далекими від повсякденного життя. Однак, ми живемо в епоху, коли саме філософія може і повинна змінити ситуацію: новий спосіб життя сучасних людей, все більш проблематична взаємодія людини і природи, зростаюча складність, деперсоналізація соціального життя і виникнення можливості змінювати саму людську природу вимагають більш глибокого і всебічного, отже філософського розуміння і оцінки. Доречно сказати, що навіть

професіоналізація філософії не може бути перешкодою для вирішення практичних питань. Це відбувається з тієї причини, що навчання філософії, є навчанням раціональності, воно розвиває мислення і сприяє всебічному розумінню економічних, політичних, соціальних проблем людства.

Актуальність філософії полягає в тому, що вона міждисциплінарна і контекстуальна. Так, вивчаючи філософію студенти розвивають навички, що дозволяють їм здійснювати глибокий і всебічний аналіз філософських та наукових текстів, а саме здатність виявляти і оцінювати вихідну аргументацію та будувати власний логічно обґрунтований ланцюг міркувань. Кожне філософське твердження потребує критичного підходу та самостійної рефлексії, тому що саме питання та ситуації, що розглядаються філософією мають найбільш проблематичний і плюралістичний зміст [3, с. 166]. У загальноуніверситетському контексті роль філософії складно переоцінити, тому що навички, які вона формує, можуть бути перенесені в будь-яку частину навчального плану, що базується на розвиненому мисленні. Філософія пов'язана з усіма іншими сферами знання: фундаментальні питання, що є предметом її розгляду, відносяться до всіх дисциплін і охоплюють весь спектр людського досвіду. Вона розвиває соціальні та пізнавальні здібності студентів таким чином підвищуючи їх здатність спілкуватися з іншими й адаптуватися до будь-яких соціальних умов. Перевагою філософії є безпосередня участь у формуванні моральної позиції студентів, а також їх здатності самостійно вчитися, а головне мислити. По суті, вивчення філософії спрямовано на запобігання ідеологічній обробці, що сприятиме відмові від політичного деспотизму, ненависті, насилля та помилкових уявлень щодо «іншого». Філософія, як любов до мудрості, закликає до пошуку істини і самостійного пізнання навколишнього світу у всій його багатогранності.

Однак, велике значення філософія має не тільки як каталізатор розвитку мислення або формування критичного духу, але також як настанова до практичних дій, що можуть сприяти позитивним змінам в різних сферах сучасного суспільства. Практична складова філософії реалізується в межах

вирішення питання про можливість вільного відповідального вчинку, що являє собою процес перетворення теорії на спосіб дії; при цьому, вона не перестає бути мисленням, а являє собою вчинок на стадії його ідеального формування в думці [1, с. 200]. Так, вірно те, що людська особистість є політичною істотою, але також вірно і те, що політика не може розвиватися без допомоги філософії, тому що для розуміння і задоволення нагальних потреб громадян потрібен саме філософський підхід. У цілому економічний розвиток пов'язаний з виробництвом і розподілом товарів та послуг на благо людського суспільства, але для того, щоб домогтися економічного зростання, потрібен рефлексивний розум, а саме такою рефлексивною формою діяльності є філософія. Соціальні зміни означають будь-які зміни соціального порядку суспільства, основою яких є трансформація мисленевих процесів особистості, позитивний результат яких також залежить від філософії. Філософія відіграє важливу роль і в релігійній сфері: саме вона допомагає нам поважати погляди інших, змушує християн, мусульман та віруючих у цілому бути толерантним один до одного.

Слід зазначити, що соціальна реальність змінюється сьогодні набагато швидше, ніж в попередні часи: формуються нові ціннісні установки, перманентно оновлюється технологічний вигляд культури і пов'язані з інформаційним середовищем потреби людей. Тому в інформаційну епоху філософія покликана не тільки оберігати духовно-моральні традиції, але і своєчасно відповідати на виклики часу, спрямовувати свої знання на вирішення проблем, які постали перед людством. В умовах цифрової культури саме філософія здатна не тільки зберегти накопичений досвід різних інтелектуальних традицій, а й продовжити рух вперед, збагатити світ новими ідеями, цінностями, підходами у вирішенні соціально значущих питань [2, с. 9].

Список використаних джерел:

1. Лазарева А. О., Юшкевич Ю. С. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : Монографія. Наук. ред. Є. Р. Борінштейн. Одеса : ВМВ, 2016. 260 с.
2. Медведев Н. В., Бородуля А. А. Философия в информационном обществе. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Общественные науки*. 2018. Т. 4. № 14. С. 5-11.
3. Юшкевич Ю. С. Модернізація освіти в умовах європейської інтеграції України. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 141 (2). Ч. 2. Філософські науки. С. 165-168.